

Van Doeselaar neemt majestueus afscheid van 'zijn' Van Hagerbeerorgel

Leiden ■ Zondagavond zong titulair organist van de Pieterskerk, Leo van Doeselaar, zijn buitengewoon indrukwekkende zwanenzang. En voor de luisteraar was het bepaald niet moeilijk om tijdens en ná dit concert een behoorlijke rouwrand te ontwaren.

Want waarom koos Van Doeselaar toch voor de gedragen, monumentaal gespeelde Psalm 36, gecomponeerd door een Anonymus omstreeks 1570 'Des boosdoenders willen seer quat'? Daaropvolgend nog eens drie variaties van Jan Pieterszoon Sweelinck op ditzelfde thema? In Variatie I troont de cantus firmus uit boven een welhaast spottend slingerende lijn als eigenwijze melodie. Aansluitend wil Sweelinck zijn boosdoeners vergeeten door de psalm prijs te geven aan duizend zingende vogeltjes die de ernstige ondertoon bedekken. Daarna gromt vanuit de diepte het pedaal, dringt de psalm zich op, laat Van Doeselaar meesterlijk horen dat er in het klavier druk gedelibereerd wordt, zoekend naar uitkomst, op weg naar een apotheose.

Van Doeselaar legt zich toe op een van onze grootste componisten Jan Pietersz Sweelinck, die vierhonderd jaar geleden het leven liet. Met in zijn kielzog een sleep van leerlingen die eveneens tot op de dag van vandaag beroemd zijn gebleven.

MUZIEK

Leo van Doeselaar (orgel).
Gehoord: 17 juli, Pieterskerk, Leiden.

ARCHIEFFOTO QUENTIN KOZUCHOWSKI

Zoals Melchior Schildt, voor wie Leo, hij kan het immers niet laten, een feestje bouwt, in 'Herzlich lieb hab ich dich'. Op- en neergaande toonreeksen rollen over elkaar heen, gebroken akkoorden echoën in prachtig gevoileerde kleuren. Vrolijke deuntjes duiken op, een toonladder die triestig chromatisch inzakt maar ijzersterk opklautert; zó heerlijk gespeeld!

Ook Scheidemann's Canzona in G, over twee klavieren en het pe-

daal verdeeld, laat Van Doeselaar jubelen van zielenvreugd in een heerlijk messcherpe registratie. De echo's zijn niet van de lucht en de noten rinkelen als kralenrijgen aan een ketting.

In Sweelinck's Ricerca in A toont Van Doeselaar onbetwist zijn meesterschap. Hij voelt zich achter de oude Hagerbeer als een jonge god, de zee ontstegen. In twee geraffineerd gekozen intervallen is het motief gevangen, het duikt voortdurend op, naast en door elkaar, verdekt in slingerlijnen, langs chromatisch klagende afdelingen, versierd, modulerend in steeds andere kleuren. Opgestuwd, heftich, schokkerig, dansend, overdoenderend vliegt Van Doeselaar over hand- en voetwerk, virtuoos en majestueus.

Maar wat Leo, speciaal voor Johann Sebastian Bach, dán doet met de registratie (het samenvoegen van twee klavieren met 16'en 8'prestanten) is werkelijk wonderbaarlijk. Als een zacht opkomend dreigend onweer, dat niet wil wegdrijven, bloedwarm, verzadigd van tranen. De klankkleur, de woorden 'Erbarm dich mein, O Herre Gott', de diepgang van Leo's spel voelt als een ondoorgrondelijk afscheid. In schrijnend, traag verschuivende harmonicën, naar een huiveringwekkend lang aangehouden slotakkoord.

O Pieterskerk, let op u saeck!

Lidy van der Spek